

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Foronoz-utaza nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 509

Scrisori nefrancate nu se primesc

IMASIUL DIN NĂSEUD.

— Fondatiunilor grănitărești. —

Budapesta, 25 Iulie.

Stimate d-le Redactor!

Numărul 126 al prețuitei d-tale foi, titlul »O abțicere curioasă« am citit directorul nou ales al gimnasiului din Năsăud, dl Virgil Șotropa, căt demisia, încă înainte de ce ar fi fost întărit în postul său. În comenspunere că faptul ăsta a produs o impresie.

Știrea aceea, st. d-le redactor, nu mi-a produs senzație, căci — pe lângă faptul că de aici din departare reținut, — aierul d'acolo e încărcat de explozive. Gimnasiul român (respedinta comitetului de administrație) e esențialmente regretabilă prigonire, din partea autorităților politice: Comitetul fundamental trebuie să stea gata de a se opune în contra comitetului-suprem, respunzător a ministrului.

Știu că știut este, comitetul fundamental în repezite rânduri a ales nou director în postul vacant (de mult vacant!), în ministerul de culte până acum n'a avut încă nici pe unul dintre acești oameni alesi, și a făcut-o, parte în șovinismului cras de care e stăpănit, în urma multor intrigi puse la cale. Directorul de culte, care sub egida lui reușise să despoale institutul adevărat de caracterul său național românesc, după părerea mea — absolut nepotrivit armonia cu un institut fundamental cum e gimnasiul dela Năsăud. Am putut-o face până-ce în frunzimea gimnasiului sta un director slugar și neputincios, și guvernul și comitetul numai de astfel de unelte ar avea nevoie.

N'avem decât să privim odată în fața instituțiilor, ca să ne convingem

că din punct de vedere românesc e crimă modul cum au paralizat prin paragrafe resuscitate dreptul de administrare autonomă a adunării generale și a comitetului. Și toate acestea pe temeiul dreptului de supraveghiere mai înaltă.

Nu sunt înrăst, nu pot dară judeca — din punct de vedere iuridic, — dacă acest drept de supraveghiere învolvă în sine, să zicem așa, și drepturi de dispoziție pozitive? Institutul ăsta a ajuns în situația curioasă că ori-ce hotărâre a adunării generale sau a comitetului administrativ, numai aprobată de comitele suprem sau de ministru — se poate executa, tocmai ca la institutele de stat. Ea lucrurile stau și mai rău, căci acest institut stă sub supraveghierea unei autorități politice.

Considerând acum că aceste fundațiuni mari au fost făcute de Români, nu e oare revoltător că din statute absolute nu reiese caracterul românesc — să zicem gr. cat. românesc, — al institutului? În ce se manifestă oare caracterul său românesc? — Statutele în afară de limba oficială — maghiară — nu recunosc decât limbă de administrare, și limba asta și-o alege adunarea generală cu majoritate de voturi. Și dacă mai luăm în considerare, că în sensul §-ului 21 adunarea generală o formează 1) 45 membrii alesi de către comitele comunale a celor 45 comune grănitărești organizate sub presiuni pretoriale, eventual al pretorului, — 2) 12 membrii numiți de guvern (oare sub ce titlu de drept?) dintre membrii congregației comitatense, — și 3) directorul gimnasiului, — e ușor de înțeles de ce primejdie mare e amenințat institutul, dacă spre pildă sub presiuni pretoriale supremi în comitet ar fi alesi (prin mituire sau mistificare) bărbați, cari vor dori de limbă administrativă, consultare și eventual de limbă de propunere în gimnasiu limba maghiară, fără ca fa-

voritul director al ministerului să protesteze în contra acestei dorințe ilegale. Azi asta încă nu-i cu puțință, dar mâine se poate deja întâmpla ca institutul să ajungă institut cu limbă de propunere maghiară, căci statutele nici decum nu opresc asta. E lipsă numai de un director »patriotic«.

Se pare că șicanările multe ce le îndură institutul din partea autorităților politice, numai scopul ăsta îl urmăresc; și secția competentă a ministerului de instrucțiune publică se gândește cu voluptate la vremea când va putea răpi institutul acesta din mâinile Românilor. — De aceea aici au lipsă d'un bărbat asemănător antecesorului său, care e în stare ca în schimbul unui mandat, a unei catedre de profesor universitar sau în schimbul altor favoruri materiale să facă servicii politice.

Înzădar! Bánffy a guvernât doară Năsăudul cu toate armele corupției (măiestria și-a dovedit-o de altminteri pe când ședea în fotoliul ministerial!) și așa și-l-a frământat, încât nu-i om să-l mai părăsească reda forma de mai înainte.

Cine a mai auzit ca institut de instrucțiune publică să fie condus prin intermediul unui comite suprem? Căzul acesta e fără părechie în țeara întregă.

Directorul suprem de acest institut numai atunci face amintire din punct de vedere al instrucției publice — când s'ar putea pe la Năsăud; comitele suprem însă zi de zi, săptămână de săptămână raportează la Budapesta, — firește din punct de vedere politic, căci chemarea sa e să-și câștige merite politice.

Adunarea generală, comitetul administrativ e lipsit de ori-ce drept de administrare autonomă și nu dispune de o sferă de activitate mai de seamă. Vedem acum cu prilejul alegerii de director, unde ajunge dacă comitetul alege director din sinul său: guvernul nu-l întărește. Guvernul face dară presie, te-

rorizează. Comitetul fără învoirea ministrului nu poate face nici un bine, dar de va procedea conform intențiilor guvernului va putea pune la cale lucruri de cea mai mare importanță pentru maghiari. Din norocire mai sunt în comitet bărbați conștiți cari nu vor să se deie drept unelte oarbe. Guvernul însă și prin împiedecarea rezolvării alegerii de director, își ajunge scopul, căci încredințează conducerea provizorie a gimnasiului directorului său favorit, care e cauza stărilor nefericite de azi și e mereu gata să primească directoratul, cu toate că a văzut cum comitetul așa zicând cu unanimitate a ales de director pe altul. El vrea să li-se impună de director, pe când aceștia n'au în el nici cea mai mică încredere. Nu e absurd?

Dar oare ce motive temeinice împiedecă întărirea directorului ales de către comitet? E poate de excepțional din punct de vedere moral sau al intereselor de stat? Bine, dar dacă asta ar fi așa, n'ar mai putea funcționa nici ca profesor. Sau poate nu e apt de-a fi director? Dar comitetul a dovedit-o că da, e apt. Și apoi pe urma urmelor nici nu e treaba ministerului, cum va eși comitetul cu directorul său la cale, — căci institutul ăsta nu e institut de stat, căruia ministrul să-l poată impune voința sa. Directorul corespunde cerințelor statutare, din punct de vedere al intereselor de stat și moral e inacceptabil, ce vrea dară autoritatea politică? Ce nevoie e de părerea politică a comitetului suprem? Vor să maghiarizeze și spre ajungerea acestui scop au lipsă de unelte. Am fi foarte curioși să știm, cu ce ar putea domnul ministru motiva această neînțărare? (Ce obiect potrivit ar fi acesta pentru o interpelație în Dietă!)

Greșala cea mai mare e, că năsăudenii nu cutează să aducă afacerea asta înaintea publicității române, ca pu-

Secesa Lugojuului.

Șematism istoric.

P. S. Sa Episcopul Dr. D. Radu nu se înțește numai cu norocul ce a avut acum, ci talentul și instrucțiunea ce are — pe lângă noroc — ține să le adauge așa fel, încât să poată intra în șirul ălor de cărți — istorice.

A scos deci de sub tipar șematismul al Dieceșii Lugojuului care mai șeptecizec trecute și-a serbat jubileul de jumăsecol de când s'a întemeiat.

E un volum de 683 pagini, format în tipar îngrijit, hârtie bună și cu atât atât portretele episcopilor de până ai Lugojuului cât și gravuri cari reprezintă catedrala și reședința episcopescă Lugoju, biserica din Densuș și mănăstirea Lupul.

Am cetit cu mult interes ce a scris episcopul Dr. Radu despre »Episcopia Lugojuului«. Ș'am rămas cu convingerea, că elizarea acestei episcopii române greco-catolice a fost lucrul forțat, în primul rând de episcopul catolic Falkenstein, care, ge ori și cine, urmarea nu binele țării române, ci propagarea catolicismului, s'anume nu numai în Banatul Temișoara și dincolo de Dunăre și în România. Acest jesuit iscusit deja în veacul trecut propune ceea-ce guvernul maghiar a iscat numai în vremurile noastre: »preoșii clericali deja uniți, s'au cari s'ar uni în viitor, să li-se dea congrua anuală pânzătoare«, ear »episcopului unit ce

s'ar denumi să se dispună vre-o căți-va călugări basilici ca să-i fie în loc de canonici« (op citat pag. 8). În felul acesta se pune la cale încă în 1736 propaganda cu scop de a se opri »ori-ce învățătură retacică contrară credinței catolice« (op c. pag. 11).

»Intru cuvioasa considerare a specialiilor merite« — zice un autograf preînalt (dela 1738) — ce și-a câștigat în felul acesta numitul episcop, salariului său i s'a mai adăugat »2000 fl. anual pe viață«.

Eată cum s'a pornit unirea între Români din Banat: cu bani! Se da bani episcopului catolic neamț care în felul acesta voia să-l fericească pe Români.

Episcopie gr. cat. nu s'a putut înființa însă atunci în Banat din următoarele cauze:

»Causele acestei nenorociri pentru Români din Banat — se scrie în Șematism, pag. 19 — au fost gravele împrejurări politice provocate în anul 1739 prin noul război cu Turcii la Dunărea de jos. După lupte crâncene, războiului curând se pune capăt prin pacea dela Belgrad, 17 Septembrie 1739; dar capăt trist pe partea Austriei; pentru-că ea perde mai toate avantajele dobândite prin pacea dela Passaroveț, adevăc Oltenia și provinciile de dincolo de Dunăre«.

Pela 1741 un alt episcop catolic, Nicolau Stanislavich pledează ca episcopia greco-catolică să se facă la Lugoju, căci la Palanca Nouă, unde se plănuișe, »episcopul și călugării nici pentru un moment n'ar fi în siguranță, căci locuitorii i-ar omori din ură cătră religiuinea cea nouă«, zice Stanislavich în raportul său. La Lugoju mai este apoi un avantaj: »acolo este reședința Parinților

Minoriti, cari ar putea petrece cu atențiune progresele unirii din viitor, și ar fi la îndemână spre a da sfaturi uniților«.

Episcopilor propagatori bani și distincțiuni, ear poporul care trece la unire, pământ, — eată puterea propagandei. Și totuși poporul se ține așa de tare, încât — să cităm din Șematism — »Episcopul Csanadului, contele Engel, în raportul său din anul 1766 se vede silit a spune, că în Banat există numai două parochii salarizate greco-catolice, în Temișoara și în Zabraniu«.

»In aceasta din urmă parochie, situată aproape de Lipova, unde încă petreceuse călugărul Visarion (tovarășul lui Sofronie, care după părerea d-lui Dr. Bunea era pus la cale de Sârbi să propage printre Români credința cătră legea străbună! R. S.), pe la anul 1750 poporul începuse a defecționa, așa încât erariul li-a și luat pământurile spre a le da coloniștilor germani: dar curind după aceea în mare parte le-a dat înapoi, trecând oamenii iarăși la unire«.

»Deși însă în decursul acestui period nefavorit s'a redus numărul parochiilor și al credincioșilor uniți în Banat, până într'atăta, de nici nu se mai puteau lua în socotință față cu neumiți, totuși Impărăteasa Maria Teresia, îndemnată de tradițiunile și de exemplul maintașilor săi, a solicitat continuarea operet salutare« (op citat pag. 25).

În luna lui August 1850 corul episcopesc maghiar catolic în conferința ținută la Strigonia a decis apoi unanim să se ceară dela M. Sa întemeierea episcopiei Lugojuului.

Am dori să ni-se numească Românul acela naiv, care să creadă, că prelații maghiari au avut în vedere, în decursul tuturor acelor campanii, fericirea și mărirea poporului român!

Dar, în sfârșit, s'a întemeiat, și pe tronul episcopiei Lugojuului s'a instalat cu mare pompă, înainte cu șeșase ani, Dr. D. Radu și în curind se va instala Dr. Vasile Hossu, un alt bărbat din generația mai tineră, așa că cea mai tineră episcopie română gr. cat. devine așa zicând punctul de plecare a celor meniși să tot înainteze în ranguri bisericășii. Dr. V. Mihályi ajunsese dela Lugoș mitropolit, Dr. D. Radu episcop la Oradia, stăpân peste un venit de sute de mil. ... Ajunge-va mai mare și V. Hossu!

Neamul românesc bine îi vor face însă numai dacă poziție și bani vor folosi nu spre a face propagandă, propagandă care produce dușmănie și ură între frați, — ci dacă puterea toată și bani vor cheltui înspre întărirea credincioșilor în simțire națională! Pentru-că legătura noastră cu Roma este în primul rând legătură de sânge. Și puterea latinătății noastre residă nu în faptul să recunoaștem toți supremația Papei, ci să rămânem — Români!

Cu o pricepere pe care nu i-o conștientă nimeni, P. S. Sa ni-a alcătuit un șematism de valoare, presintându-ne nu numai o icoană conștiințioasă despre actuala dieceșă a Lugojuului, dar și despre frământările prin cari au trecut Români până s'a înființat această dieceșă.

Ei bine, tocmai studiind toate acestea, P. S. Sa a putut câștiga convingerea, că

terea oficioasă să se găsiască astfel față în față cu opinia publică a întregului popor român. Nu vor să aducă afacerea la cunoștință publică, și astfel presa oficioasă îi frânge cu desăvîrșire.

Să se facă lumină! să fie lozincă în afacerea asta, căci a administra un institut românesc și o însemnată avere comună cu vorbe de clacă — e la tot cazul cel puțin imoral.

Chestia asta — de-ar fi chiar gr. catolică — e de un interes vital pentru noi toți românii, căci e vorba de un institut românesc, și astorfel de institute nu li-se mai dă loc în patria noastră. Eu țin institutul asta de o fortăreață a românismului.

Tocmai în urma însemnătății ce o are chestia asta, sunt de părerea că o puternică campanie ziaristică trebuie pornită în contra ministrului de instrucțiune publică, și trebuie continuată până când directorul ales de comitet nu va fi întărit, căci totuși e absurd, ca un institut atâta vreme să rămână lipsit de director, numai și numai pentru-că ministrul nu simpatizează cu el. E bine venit acest prilej, ca și poporul român din ținutul Năsăudului să fie luminat, să i-se arate în ce hal a adus Ciocan institutul acesta și cât de mult e vinovat, că stăpânirea azi are așa influință în administrarea și conducerea institutului. Eu cred că ventilarea temeinică a acestei afaceri va fi de folos la viitoarele alegeri, când un român adevărat, cu program național românesc va candida — în contra lui Ciocan, sau a ori cărui alt om al stăpânirii.

Campania ziaristică ar fi o bună pregătire de teren, și ar avea de urmare ca și puterea oficioasă să se opriască în calea sa, sperându-se de rezistența asta resolută și conștie. **Prof.**

Generalul Türri contra obstrucției. In numărul de August al revistei germane „Deutsche Rundschau“, generalul maghiar Türri publică un articol interesant „Andrássy, Deák, Kossuth“ în care descriind lupta purtată pentru independența Ungariei (1848—1867) spune că Andrássy, Deák și Kossuth Lajos toți trei pentru această independență au luptat, dar fie-care credea s'o ajungă pe altă cale.

Trecând la obstrucția de azi, spune că „independentiștii cari nu mai vor să știe de Kossuth Ferencz, subminează

Românii țin la credința lor parcă mai mult decât la însăși limba lor... S'au cheltuit bani mulți și emisari a trimis Maria Teresia în Banat, și totuși abea se găseau sate unde Românii să asculte de povețele „basiliților“ și „minorităților“, încât chiar la înființarea episcopiei Lugojului, cele mai multe „parochii“ se presintă compuse din câte 10—15 „filii“ câte cu 3—5—15 credincioși...

Dacă atunci a mers greu, acum ar fi și mai greu.

Ș'apoi altele sunt acum problemele ce așteaptă deslegare.

După ce se va fi instalat P. S. Sa Dr. Radu la Orădia, continue cu lucrarea sa pe terenul istoric. Cerceteze îndeosebi câți dintre credincioșii săi d'acolo au ultiat românește, în câte locuri profeții predică ungurește în biserică, și desigur îi se va cutremura sufletul românesc. Pentru-că ori cât de tare ar crede P. S. Sa că singură legea cea catolică duce la mântuire și că „acatolicii“ sunt niște „rătăciți“, până să batem la poarta raiului, avem multe de răfuit aici, pe pământ, unde zilnic trebuie să luptăm pentru drepturile naționale. Ei bine, dacă s'ar mai găsi prelați români greco-catolici cari în proselitism să-și caute gloria și să profeseze ideile nefericite ale lui Lauran (care înainte cu trei ani în act oficios spunea că ar fi un sacrilegiu ca frații greco-catolici să sprijinească o școală acatolică: era vorba de școală ortodoxă română), asta ar fi cea mai mare nefericire pentru neamul românesc... Destul a fost cu certurile religioase. Fie odată frăție și cei-ce poartă cărbă arhierescă străduiască a-și întări credincioșii ai presus de toate în dragostea cătră neam,

temelia și prestigiul parlamentului. Dacă obstrucția de azi, lipsită de senz și scop cum e, va continua, maghiarii își iau calea spre un pustiu gol. Conciliantul ministru-președinte Khuen-Héderváry a încercat să se pună în legătură cu toate partidele, dar precum se vede, fără succes. Valurile din parlamentul țării nu s'au liniștit încă, deși Viena s'a hotărât să facă concesuni, dar a venit — ca de obicei — cu o ideie prea târziu. Cele două state ale monarhiei habsburgice sunt avisate una la cealaltă, trebuie să se spriginiască reciproc și înainte de toate trebuie să aducă armonie în interesele lor.

Numai de ar înțelege toate aceste cei cărora le sună.

O nouă deslegare. Criza parlamentară din Ungaria a dat vieță la atâtea proiecte de deslegare a situației încât abia le mai dă omul serioz crezământ. „Stăpânul situației“ zilele trecute fusese Apponyi, dar vorbirea sa n'a avut nici un efect. „N. Fr. Presse“ din Viena publică acum un articol sensationnal în care scrie că ministrul președinte Khuen Héderváry va sista cu 1 August toate plățile funcționarilor, ca astfel funcționarii, ajunși în strimtoare, să presioneze asupra opoziției. De altă parte apoi vicepreședintele Dietei, Tallián cât de curând va anunța în Dietă, că nu mai permite continuarea desbaterii asupra vorbirii de program a noului Cabinet. — și până atunci guvernul — cu suspendarea desbaterilor actuale — va cere ca la ordinea de zi să se pună desbaterea indemnitații. Asta se va întâmpla în ședința de Miercuri.

Miercuri va fi dară criza — „crizei“.

DIN DIETĂ.

— Ședința dela 25 Iulie. —

Obstrucția l-a comandat pe ziua de azi de vorbitor pe Mukics Simon, care a și vorbit — înaintea casei impositant de goale (abia au fost de față 28 inși) — dela 11 ore până la 2.

Indată la început declară că nu ia la cunoștință vorbirea de program a ministrului-președinte, pentru-că în aceea nici de reforma dreptului electoral, și nici de revisuirea „legii naționalităților“ nu e vorba și „nu se poate doară permite, ca limba administrativă a tuturor comunelor — dela oraș în jos — să fie o limbă nemaghiară.“

Numai Makai Zsiga, care era în vote bună, mai aduce nițică vieță în monotonia discursului lung, făcând din vreme în vreme observări cari de cari mai ciudate.

că nouă raiul ne trebuie numai câtă vreme ca Români trăim întru a-și merita!

Ca apendice cartea amintită aduce „orațiunea“ ce P. S. Sa Dr. D. Radu a ținut în catedrala din Blaj, cu ocaziunea consacării sale de Episcop al Lugojului. Am admirat cu toții această vorbire și Șematismul incontestabil a crescut în valoare prin acest adaus. Acelaș lucru îl putem zice și despre „epistola pastorală“ ce P. S. Sa a dat cu prilejul intronisării sale în scaunul episcopal, precum și despre „epistola pastorală“ pentru jubileul de 200 ani a Sântei uniri și cea dată cu prilejul recentului jubileu de 50 ani dela fondarea dieceșei Lugojului.

Ca încheiere, se publică actul prin care din incidentul plecării sale la Orădia P. S. Sa institue o fundațiune: tot ce a putut agonisi ca episcop al Lugojului, lasă Capitolului Lugojului, se înțelege, pentru scopuri culturale.

Actul se laudă prin sine.

Dacă așa va face și la Orădia, incontestabil se va arăta un demn urmaș al marului mecenat, regretatul Mihail Pavel.

Noi așteptăm ca P. S. Sa să facă și istoricul Dieceșei gr.-cat. a Orădiei. Va fi, bine înțeles, o muncă mai grea, dar pornit odată pe acest teren, vigurosul prelat de sigur va merge înainte și ne putem aștepta ca în câțiva ani să mai dăruiască literaturii noastre o carte de valoare.

Russu Șirianu.

Sfîrșind Mukics, se scoală Olay și — văzând că Dieta nu e capabilă de a aduce hotăriri valabile, — cere ca procsima ședință să se țină numai Marți, căci mulți deputați vor să ia parte la expoziția lui Rákoczy.

Khuen-Héderváry convingându-se că în adevăr n'ar fi în stare să adune 100 deputați, se alătură la propunere și astfel continuarea desbaterilor se amână până Marți.

În culoarele parlamentului, în paușă, avură loc discuții vii în urma svonului lăsat, că ministrul-președinte va cere întreruperea desbaterilor de program și punerea la ordinea zilei a indemnitații. Opoziționalii sunt hotărâți să obstrueze și indemnitatea, provocând discuții la statutele de casă și cerând ca noul guvern să presinte un nou proiect de indemnitate.

Nici noul plan n'are dară șanse mari de reușită.

Imormântarea Papei.

Imormântarea Papei Leo XIII. s'a întâmplat Sâmbătă la 7 ore seara. Serviciul funebral a durat până la 9 ore și a decurs fără nici un incident.

Dimineața până la amiază biserica Stului Petru era îndesată de lume, mai ales de femei. La ora 1 lumea a fost scoasă și porțile închise.

Imormântarea a fost d'o rară pompă. Sicriul a fost dus în capela Inimii sfinte și aici așezat în fața altarului, apoi va fi dus în biserica San-Giovanni. Înainte de a închide sicriul au fost puse lângă Papa trei pungă de mătășă cu câte 25 piese de aur, aramă și argint, atâtea piese câți ani a domnit ca Papă. Afară de aceste a mai fost așezată în sicriu biografia Papei într'un cilindru de sticlă.

Contele Pecci, nepotul Papei, i'a sărutat pentru ultima dată picioarele, apoi sicriul fu închis...

Requiescat in pace!

Pretutindenii numai de una se vorbește acum. Cine va fi noul Papă? Combinațiunile ce se fac pe tema asta nu se prea pot controla, cu toate aceste se pare că singurii candidați serioși sunt Rampolla, candidatul cardinalilor francezi, și Serafino Vanutelli, candidatul celorlalte state. Șansele lui Oreglia și Gotti au scăzut. — Conclava se va întruni la 31 Iulie și poate în 3 zile va sfîrși cu actul alegerii.

Mai curînd sau mai târziu.

Sub titlul de sus, marele ziar vienez „Die Zeit“ publică în numărul seu dela 25 Iulie un articol de fond, în care ocupându-se de criza parlamentară din Ungaria, nu vede altă cale de aplanare decât calea cencesiilor naționale pe seama maghiarilor.

„Dela vorbirea contelui Apponyi încoaci, care nici în cercurile noastre ministeriale n'a produs îndestulare, nici presa ministerială nu mai neagă așa hotărît, că în Ungaria criza se va rezolva în sensul direcției reprezentate de membrii partidului independentist. Prin o greșită trăsură de șach, domnul Dr. Körber și-a legat soartea de soartea acestor oameni... Rescriptul prea înalt, la care se provoacă cu atâtea predilecție, ce-i drept nu conține o categorică refuzare a concesiunilor naționale, dar Körber a lăsat vestea, că a fost asigurat, că fără știrea lui nu se vor face concesii. Ei bine, asta s'a dovedit de neadeverată. Nicăieri în „Fremdenblatt“ nu mai crede în asigurarea asta, ci prevede triumful direcției lui Barabás Béla și se mângăie, că Apponyi ce-i drept încă cere limba maghiară pe sama armatei, dar nu acum la moment... Celor cari trebuie să priviască într'un viitor mai depărtat, decât publiciștii

ministrilor-președinți nu le este permis să se îndestuliască cu deplângerea situației triste. Dacă independența Ungariei are să vină mai curînd sau mai târziu, și Austria trebuie să fie pregătită pentru asta mai curînd sau mai târziu. Pas de pas se apropie maghiarii de ținta lor. Ei bine, pas de pas, încet, fără revoluție trebuie să ne desfacem și noi de jugul maghiar... Partea noastră din cvotă, din cheltuielile pentru armata comună e insuportabilă; pretutindenii avem sarcini mai mari și drepturi mai mici. Dacă Ungaria lucră în interesul idealelor sale naționale, și noi trebuie să le opunem un program conștiu al intereselor noastre economice și politice. Și asta încă are să se întempe mai curînd sau mai târziu. Dar noi trebuie să ne ținem de vorba: „cu cât mai curînd, cu atât mai bine!“...

DIN ROMÂNIA.

Donațiunea A. S. R. Principesa Maria. In anul 1892 se constituise în București un comitet de doamne, care a adunat o însemnată sumă de bani, pentru a-i oferi principesei o amintire cu prilejul căsătoriei ei cu prințul moștenitor al României. Încă în anul acela, principesa Maria declarase că va întrebuița suma aceea pentru un scop de binefacere. Cu datul de 1/14 Iulie a adresat acum ministrului cultelor o scrisoare în care spune că a sosit vremea pentru realizarea planului și oferă suma de 255 500 lei pentru întemeierea unei școli de menagiu cu sediul Iași, care să dea fetelor române cunoștințe gospodărești. Lucrările pregătitoare fiind sfîrșite, școala va putea începe cât de curînd. — În n-rul proxim duplu vom da întreaga scrisoare.

Cruzimă la Plevna?

Un doctor ovreu, Ignaz Schwarz, publică în „Neue Freie Presse“ dela 16 Iulie c. st. n. câte-va amintiri din timpul de glorioasă amintire pentru armata română și caută să acuze de cruzimă pe Ruși și Români de-opotrivă. Armatele creștine unite, în timpul ocupării Plevnei, ar fi fost de o extremă barbarie față de Turci. N'au cruțat pe cei răniți, au fost inumană față de captivi și pe morți i-au aruncat grămadă în gropile din apropierea orașului. Și la toate cruzimile aceste ar fi eselat — natural! — Românii, frivoli și fioroși prin firea lor.

Di Ignaz se înșală însă. Sau are o memorie foarte scurtă și amintirile d'sale sunt foarte încurcate, sau, dată fiind frica inerentă rasei sale, nici n'a mirosit praful de pușcă pe câmpul de resboiu și în cazul acesta amintirile publicate sunt invențiuni luate din vînt și plasate la ziarul vienez cu cine știe ce tendințe meschine.

Despre lealitatea armatelor creștine față de adversar, despre respectarea principiului „hostes dum vulnerati amici sunt“, despre corectitudinea lor, în marginile posibilității, față de morții străini, vorbesc monografiile complete asupra resboiului ruso-româno-turc. Nu tot astfel însă și despre atitudinea Turcilor.

Iată, între altele, ce găsim în Memoriile M. Sale Regelui.

„Principele Carol însărcină pe generalul Gotoro să propună lui Osman-Pașa un armistițiu pentru a putea înmormînta pe cei căzuți; acest din urmă însă respinse propunerea, așa că toate leșurile din apropierea pozițiilor turcești au rămas neînsmormîntate.“ (Aus dem Leben... Vol. III p. 271).

Tot acolo, la pag. 273 cetim următoarele:

„Corpurile neînsmormîntate se discompun, iar mirosul ce se răspîndește pe întiderea întreagă e grozav și atmosfera e plină de miasme, atât de

KALMÁR JÓZSEF

mechanic.

Recomandă

Bicicletele

sale de cea mai bună calitate.

Are în deposit *gumă interioară și esterioră* de prima calitate, și tot felul de părți constitutive d'ale bicicletelor.

Eftine și pe lângă garanție efectuează

975 37 -

Reparaturi de biciclete,

instalări de

sonării electrice și telefonuri.

Toate pe lângă garanție.

Strada Salacz nr. 2. Telefon nr. 242.

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr. 387.

BRAUN N. A.

deposit de culori.

Arad, str. Forray, piața Boros-Béni.

Mare deposit de *firnis, culori de ulei fabricat propriu, culori pentru vopsirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și a. toate de prima calitate.*

— Comandă din provincie se

1034 4 — efectuează prompt și solid —

— Pachetarea gratuit. —

LEDERER LIPÓT**Schimbare de local**

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că m'am mutat din *strada Deák Ferencz Nr. 30, în strada Weitzer János Nr. 13, (înaintea str. bisericeii.)* vis-à-vis de posta Centrală.

Aduce la cunoștința on. publică că în magazinul meu se află

TOT FELUL DE MASINI DE CUSUT**dela 32 fl.**

în rate săptămânale și lunare. 1018 15—

Tot în atelierul sus numit se primesc reparaturile de mașini de cusut și se găsesc tot felul de aparate.

Cel mai eficient izvor de cumpărare din Arad.

Juvaericeale,

bucăți de aur și argint (frante)

bilete de amanet

cumpără pe bani gata cu prețurile cele mai scumpe, sau le schimbă cu alte obiecte. 1005 21—

Deutsch Izidor,

clășnicar și juvaeriu

Arad, Strada Templom.

— Telefon n-rul 438. —

In atenția publicului ziditor!

Am onoare a aduce la cunoștința m. on. public, că la strada *Kapa, n-rul 12 (casa proprie)* am deschis

O cancelarie de zidire.

Întreprind zidiri de case noue, restaurarea și schimbarea de case vechi, cu un cuvânt ori-ce soi de lucrare ce se ține de ramul ăsta, pe lângă prețuri eftine și garanție absolută. 954 28—30

Cu stimă:

Tenczinger Károly,

măiestru de zidar diplomat.

Candidat de avocat

sau

scriitor advocațional

cu practică bună s'ă aplicare în cancelaria advocațională a dlui Dr. Mero Samu în *Boros-1037 2—3 ineu (Borosjenő).*

O Doamnă tină

cu însușiri bune, pricepătoare în economia casnică, carea vorbește și scrie limbile română, sârbă, germană și maghiară, caută post de economă la vre un domn văduv 1028 3—3 — fără de familie. —

A se adresa la „Viorica“ post restante în comuna *Uj Moldova, com. Caraș Severin.*

786/1903 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A nagyhalmági kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírt teszi, hogy a „Victoria“ t. k. és hitelintézet végrehajtónak Dán Luon Zsurki leászai lakos végrehajtást szenvedő elleni 201 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte, minek folytán nagyhalmági kir. járásbíróság területén fekvő és a leászai községi 27 sz. tjkvben A. I 1—4. 6. 7. 9—33. 35 sorszámok alatt felvett ház, belsőség, szántó és kaszáló földekből álló ingatlanoknak B. 2. alatti, illetve B. 5. alatti Dán Luon a Zsurkit illetve Dán Luont illető hányada 897 kor. kikiáltási árban az 1903. évi szeptember hó 10 -ik napjának délelőtti 10 órakor Leásza községében megtartandó nyilvános árverésen kövekező feltételek alatt fog eladatni, u. m.:

1.) Ha a kikiáltási áron felül ígérlet nem tétetik, az elárverendő ingatlanok a kikiáltási áron alul is el fognak adatni.

2.) Árverelni kívánók tartoznak az ingatlanok becserésének 100/0-át vagyis 89 korona 70 fillért készpénzben, vagy az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előlegelhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3.) Vevő köteles a vételért 3 egyenlő részletben és pedig az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, a második ugyanazon naptól számított 30 nap alatt, a harmadikat ugyanazon naptól számított 45 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 50/0 kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában az 1881. évi december hó 6-án 39425. I. M. szám alatt kelt rendeletében előírt módon a körösbányai kir. adóhivatalnál min birói letétpénztárnál befizetni. A bánatpénzt a bíróság az utolsó részletet fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbíróság telekkönyvi hatóságánál és Leásza, Lestyóra, Csucs és Nagyhalmagy községek előjáróságainál megtekinthetők.

Nagyhalmagyon a kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóságnál 1903. évi június hó 4-ik napján.

1039 1—1

Fritz, kir. jbiró.

FRIED SAMUEL

curățitor de haine.

Strada Weitzer János Nr. 19 ARAD, Strada Weitzer János Nr. 19.

Ori-ce haine pentru domni, dame sau băieți, de culoare cât de gașe sau cu decorări cât de bogate, perdele de dantele, haine pentru teatru și uniforme să curățesc și colorează pe lângă garanția cu preț eftin și prompt. 951 18—25

Saci**Sfori** pentru înșirat tutunul (duhan.)**Pânze** (pentru uscat grâul.)**Uleiu** de uns mașine.

— Fabricație proprie. —

1020 7—8

Fringhii necesare economiei, fringhit de *cânept* și de *păr de cal*, calitatea cea mai bună, cu preț convenabil se poate căpăta la

Prăvălia de articole Ardelene și de Bácska

Reich B. Károly Arad, Andrassy-tér Nr. 6.

Fiul și Soțul

Telefon în oraș și comitat Nr. 160.

Eftinătate ne mai pomenită!!!

Din cauza apropierei sezonului de toamnă în

Bazarul dela teatru

toate obiectele se capătă cu prețuri foarte reduse. Din catalog estragem numai următoarele:

Pentru bărbați.

Cămașă albă	dela —73 cr.
Cămașă cu indoituri	— 97
Cămeși de mătăsă	1 20
Ismene	—43
Ismene cu nasturi	—55
Gulere	—10
Mășete	—17
Cravate de mătăsă	—12
Cămeși de saten	—60
Cămeși de oxford	—40
Cămeși de culcat	—57
Ciorapi	—05
Ciorapi brodați	—15

Corsetari	1—
Mănuși	—70
Mănuși de ață	—14
Brăuri	—25
Ghete de pânză	—69

Pentru copii.

Ciorapi	dela —04 cr.
Ciorapi brodați	—13
Haine întregi	— 80
Cămeși întărite	— 75
Gulere	—10
Mășete	—13
C. avate	—10
Batiste	—04
Bretele	—15
Coruri	— 50
Ghete de pânză cu talpă de piele	— 50

■ Ciorapi americani pentru dame cu 25 cr. ■

Tochmai acum au sosit 300 dozine de batiste fine (batist) duzina 170 cr.

Despărțământ special pentru obiecte de lucos și joc în porțelană cu 7 și 15 cr. Jucării pentru copii foarte eftine. Geante 80 cr.; geante cu armonică 250 cr.; albumuri pentru 100 de ilustrate 40 cr.; tăcuțe de piață 25 cr.; bastoane, tabachiere și portofoliuri, perii de păr, haine și dinți, cuțite și furciște de oțel 15 cr.; săpunuri, parfumuri, bretele pentru bărbați, cadre de tablouri, tavane de lemn, monograme de mătăsă 1 1/2 cr. și altele multe. Pânză de ciară 60 cr. metrul. Mingea de gumă 7 cr. etc., etc. 986 10—10

REICH EL. Bazar de concurență dela teatru vis-à-vis cu monumentul din piața Libertății.

A. VERBOS și FIUL,

Fabricant de mobile

= Arad, Calea Andrassy Nr. 6. =

Filială în Mediaș.

Atrage atenția onor. public și-l roagă să viziteze

= Marele seu magazin de mobile =

dela fabrica augmentată.

Are în magazin mobilele celea mai moderne lucrate în stiluri deosebite; asortiment bogat. 939 19—20